

Jaroslav VALKOUN: Egypt pod britským patronátem v letech 1882–1899. Příspěvek k dějinám Britského impéria. Praha 2008, 246 stran.

Diplomová práce Jaroslava Valkouna představuje výsledek jeho dlouhodobého intenzivního zájmu o britskou politiku v Egyptě resp. v Súdánu v 19. století. Předložená studie je jasně a logicky věcně i časově vymezena, o správnosti zadání nemůže být pochyb.

Autor v úvodu při hodnocení pramenů a odborné literatury zřetelně prokazuje vynikající přehled o vývoji a současném stavu výzkumu daného tématu. Text rozdělil na základě chronologického principu do čtyř kapitol. V první kapitole (*Britské obsazení Egypta*) Valkoun velmi užitečným způsobem rekapituluje a hodnotí vývoj v Egyptě, který předcházel britské okupaci v roce 1882. Druhá (*Egypt za vlády Britů v letech 1882–1889*) a třetí kapitola (*Britské reformy v Egyptě*) podle mého soudu představují jádro práce a přinášejí nejprínosnější badatelské výsledky a pozoruhodné závěry. Čtvrtou kapitolu (*Súdánské záležitosti*) pak autor věnoval britské politice v souvislosti s existencí a posléze likvidací mahdistického státu v Súdánu.

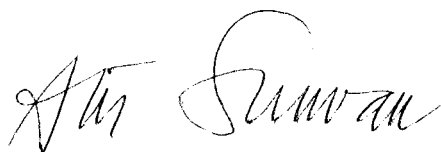
Valkoun nepochybně prokázal hlubokou znalost zkoumané problematiky, jeho znalosti a přehled budí zasloužený respekt. Připomínky, které uvedu níže, jsou vždy dílčího charakteru a rozhodně nesnižují nějakým závažným způsobem obecně vynikající kvalitu předložené práce. Autor například tvrdí (s. 5), že britská akce v Egyptě v roce 1882 byla předehrou koloniální expanze velmocí v Africe (*Scramble for Africa*), která pak trvala až do roku 1914. Má výhrada spočívá v tom, že podle mého soudu onen „zápas o Afriku“ začal již dříve a fakticky také dříve skončil. Poslední jednání „afrického dramatu“ proběhla v roce 1911 (druhá marocká krize,

italská invaze do Lybie), poté se primární pozornost velmocí obrátila jinam. Autor píše (s. 5), že „v roce 1914 se stal Egypt ... faktickou součástí Britského impéria“. Dle mého názoru se Egypt „faktickou součástí“ stal již po okupaci, byť z hlediska mezinárodního práva byl součástí Osmanské říše. Po jejím vstupu do první světové války na straně Centrálních mocností vyhlásili Britové 18. prosince 1914 nad Egyptem svůj protektorát, což z hlediska jejich skutečné pozice v zemi byla jen formální záležitost. Vzhledem k tomu, že autor předložil jednu z nejlepších diplomních prací, jaké jsem kdy četl, mohl si odpustit vysvětlení, že „ostrovní“ míry nepřeváděl na „kontinentální“ proto, aby „ponechal autentickou atmosféru britského prostředí“ a „vyhnul se možnému zkreslení dat“. Obojí tvrzení je totiž poněkud absurdní – v britském prostředí se zase tolik nepohybuje a k žádnému zkreslení nemůže dojít při správném přepočtu. V této souvislosti oceňuji autorovo vsutku originální zdůvodnění... Občas by některé termíny zasluhovaly vysvětlení („náklady na dluhovou službu“ – s. 11–12). Autor Valkounových kvalit by se měl vystříhat pravopisných chyb, byť jsem ochoten věc spíše chápat jako zcela ojedinele přehlédnutý překlep („spojenci ... nepotřebovaly“, s. 31;), vyšinutí z vazeb („Gladstoneova vláda a sultán tak zůstaly jedinými velmocemi“, s. 32). Na s. 39 autor hovoří o tom, že „sir Edward Malet byl .... 'povýšen' na velvyslance do Bruselu“. To neodpovídá realitě, neboť Belgie nebyla chápána jako velmoc, tudíž nemohla přijímat ani vysílat velvyslance. Na téže straně (s. 39) autor tvrdí, že za americké občanské války „většina ostrovních elit skálopevně stála na straně Jihu“. Toto tvrzení je zjednodušené a jasně dokumentuje skutečnost, jak je dnes tak často používaný pojem „elity“ vágní. (totéž platí i o zmínce na s. 59). Britská politická scéna sice byla na začátku americké občanské války co do sympatií k účastníkům konfliktu rozdělena, ale postupně se politická špička přiklonila z ryze

pragmatických příčin na stranu Severu. Ostatně jak jinak vysvětlit to, že veškeré naděje Jihu v pomoc Británie časem zcela zanikly? Na s. 157 autor konstatuje: „*Francie nesla růst ostrovního vlivu nad Zanzibarem se značnou nelibostí, proto začala požadovat na Británii adekvátní kompenzaci...*“. Soudím, že poměrně časté používání pojmu „ostrovní“ ve smyslu „britský“ v textu není vždy šťastné. Podstatnější je však to, že hlavním konkurentem Britů na Zanzibaru byli Němci a nikoli Francouzi.

Pokud jde o základní kritéria pro hodnocení diplomových prací, mohu s radostí konstatovat, že Jaroslav Valkoun jednoznačně prokázal schopnost samostatné odborné práce, nehledě na drobné a ojedinělé připomínky, předložil text mimořádně vysoké kvality, který splňuje všechny požadavky kladené na diplomové práce. Studie má také velmi solidní slovesnou úroveň. Doporučuji uznat Valkounovu práci bez jakýchkoli úprav jako práci rigorózní. Současně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení klasifikačním stupněm *ry. 6. r. n. e.*.....

Hostivice, 19. 5. 2008

Prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

Ústav světových dějin FF UK